

Schieten op alles wat beweegt

Jonge Israëlische ex-soldaten onderkennen steeds vaker dat de Palestijnen worden onderdrukt. Anoniem, of zelfs openlijk. 'Ik zag er plotseling een mens in.' Door Rolf Bos

De wereld is klein, in Hillelstreet. Avner Gvaryahu (26) is net gaan zitten op een terrasje in deze drukke straat in Jeruzalem, of hij ziet een bekende langskomen. 'Wacht even', zegt hij, en hij staat op om zijn kennis te begroeten. Na vijf minuten is hij terug. 'Hij zat in mijn eenheid toen ik als soldaat diende op de Westbank, in Nablus. We hebben samen een hoop meegemaakt.'

De oude dienstmakker droeg een groot, gebreid keppeltje op zijn hoofd, een teken van devotie en, niet zelden, Israëlisch nationalisme. Avner draagt nadrukkelijk geen keppeltje. Hij is bovendien een van die Israëlische ex-soldaten die zich sinds kort in het openbaar uitspreken tegen de Israëlische bezetting van de Westelijke Jordaanoever.

Weet die makker, vragen we hem als hij weer is gaan zitten, dat je kritisch staat tegenover de bezetting? Weet hij dat je openlijk getuigt over wat je als soldaat gedaan hebt op de Westelijke Jordaanoever?

Avner, een jongeman met een licht, Europees uiterlijk, glimlacht en tikt op zijn BlackBerry die op het terrastafeltje ligt. 'Natuurlijk weet hij dat. Wij, ex-soldaten, volgen elkaar allemaal. We hebben allemaal onze Facebook-pagina's, onze smartphones. Niets blijft meer verborgen.'

Ex-militairen als Avner vertellen op internetsites als YouTube, maar ook op de Israëlische televisie en in kranten wat er mis is aan de bezetting van de Palestijnse gebieden. Zij verhalen openlijk hoe Israëlische soldaten de bewoners van de Palestijnse gebieden behandelen. Het gaat – meestal – niet om grootschalige oorlogsmisdaden. Het zijn de verhalen van alledag, de getuigenissen over checkpoints, over nachtelijke invallen in willekeurige huizen, over het gebruik van onschuldige burgers als menselijk schild.

Avner, de voormalige parachutist: 'Nee dat mag niet, zo'n menselijk schild, maar toch gebruik je het. Je moet naar een verdacht huis, waar, zegt je commandant, mogelijk terroristen zitten. Je doet het in je broek van angst, dus wat doe je: je stuurt een paar Palestijnen vooruit. Denk je nou echt dat Amerikaanse of Nederlandse soldaten anders zouden handelen?'

De Israëlische organisatie Breaking The Silence heeft meer dan achthonderd verhalen van openhartige soldaten opgetekend. Er staat ruim 2.500 uur aan interviews op tape, verwerkt in brochures en boeken.

Breaking The Silence werd in 2004 opgericht door ex-soldaten die het oneens waren met de Israëlische bezetting van de Palestijnse gebieden, een bezetting die het 45ste jaar ingaat. De getuigenissen waren anoniem. Namen van soldaten werden niet bekendgemaakt.

Sinds kort zijn er ex-soldaten die zich niet langer verschuilen achter anonieme getuigenissen. Avner is een van hen, en ook Dor Sandak (29) en Amit Lavi (27) getuigen over hun tijd als soldaat op de Westelijke Jordaanoever. Amit: 'Het versterkt de verhalen. Plotseling zien de Israëliërs dat er gewone jonge mensen deel van het bezettingssysteem uitmaken.'

Het is niet gemakkelijk om de 'cultuur van stilte' te doorbreken. Ze lopen

daarmee de kans voor 'verrader' te worden uitgemaakt. Avner: 'Dat gebeurt veel, maar ik haal er mijn schouders bij op. Hoe kunnen ze ons verraders noemen? Ik heb mijn land gediend, ik ben drie jaar soldaat geweest. Oh, roepen ze dan, in Syrië of Lybië zouden jullie niet vrijuit kunnen spreken, dan zou je meteen worden gedood.'

Dor: 'Die voorbeelden worden altijd door rechtse Israëliërs uit de kast gehaald. Maar zulk soort landen willen we toch niet zijn? We willen toch tot de beschaafde, westerse landen behoren? Nou, dan moet je ook het land van een ander volk niet willen bezetten. Dat

“

Je vergat wel eens eerst op de grond te schieten, dan schoot je meteen op de man zelf.

gaat niet samen. De leiders van dit land wijzen, als ze beschuldigd worden van misstanden, te vaak naar de omliggende, dictatoriaal bestuurde landen, met het argument dat het daar veel erger is. En dat is ook zo. Maar die landen mogen niet de norm voor Israël zijn.'

Amit: 'De meeste Israëliërs hebben er geen idee van hoe het er op de Westbank aan toe gaat. Het is onze taak om

de maatschappij wakker te schudden.'

Avner, Dor en Amit hebben allemaal gezien hoe soldaten Palestijnen doodden – en dat zijn curieus genoeg meestal de verhalen die ze achteloos vertellen. Avner, terloops: 'Ik denk dat mijn eenheid er tien heeft gedood tijdens mijn diensttijd.'

Amit: 'Dan riep zo'n officier dat we op een bepaalde heuvel moesten schieten, en dat deden we dan. Een minuut lang schoten we op alles wat bewoog. Geen idee waarom eigenlijk. We stelden nooit vragen.'

Dor: 'Er mochten tijdens de Tweede Intifada, op bezet gebied nabij nederzettingen van Joodse kolonisten, bijvoorbeeld geen Palestijnen tussen bepaalde tijden op de weg komen, opdat de kolonisten ongehinderd naar hun werk konden. Verscheen er dan toch een, dan schoot je. 'Natuurlijk, want dat was je opdracht. Eerst op de grond voor hem, dan op de benen ja. Je vergat wel eens op de grond te schieten, dan schoot je meteen op de man zelf. Ik weet nog goed dat een man op wie ik schoot op de grond viel. Of hij dood of levend was, wist ik niet. En dat weet ik nog steeds niet.' Amit: 'Of je dan gestraft werd? Als je je echt misdragen had, kreeg je twee weken keukendienst. De officier die bevel tot schieten had gegeven, ging vrijuit.'

Ze gingen, zeggen ze, allemaal naïef het leger in. Dor, die leraar wil worden: 'Op school horen we niets over de Palestijnse geschiedenis.' Zij behoren tot de generatie jonge Israëliërs die nog nooit op de Westbank was geweest, in tegenstelling tot hun ouders en grootouders, die leefden in tijden dat er nog vrij verkeer – over en weer – mogelijk was tus-

“
De kinderen schreeuwden van angst, jongetjes deden het in hun broek.

Ex-soldaat Avner Gvaryahu (26).
Foto's Rolf Bos

sen Palestijns gebied en Israël. Een paar maanden training, en dan hup, 'nog nat achter de oren', naar Nablus, Jenin, Bethlehem of Hebron. Dienstdoen in een streek 'vol terroristen'.

Checkpoints bemannen, 's nachts huizen binnendringen om verdachte elementen te arresteren, langdurig posten inrichten in woonhuizen, waar de familie naar buiten werd gestuurd.

Dor: 'Dan ging zo'n huis helemaal overhoop. Soms bivakkeerden we er maanden. Als we wilden roken, pikten we de sigaretten van de familie.'

Avner: 'Of je sloot de bewoners in één kamer op. Niemand mocht er uit. De kinderen schreeuwden van angst, jongetjes deden het in hun broek. Toen lachte je erom, nu weet ik wel beter. Dat jochie dat van angst voor die grote Israëlische soldaat in zijn broek plaste, draagt voor eeuwig een trauma met zich mee.'

Voor allemaal kwam er een moment dat ze het bizarre van de situatie inzagen. Avner: 'We moesten 's nachts een

verdacht huis doorzoeken. Mijn luitenant en ik braken met onze wapens het raam en richtten onze lampen en geweerlopen naar binnen. Daar begon een oude vrouw op de grond te schreeuwen van angst.

'De vrouw, ze was uit haar bed gevallen, misschien was ze gehandicapt of dement, bleef maar schreeuwen. Ik begreep eerst niet waarom haar familie niet dichterbij durfde te komen, maar toen besefte ik dat ze doodsbang waren. Voor ons. Toen brak er iets bij me.'

Amit: 'Het duurde even voordat ik wakker werd geschud. Wij waren toch de goeien, wij waren toch goudeerlijke soldaten? Nou nee, ik was op een nacht in de militaire gevangenis van Ofer. Daar werden gevangenen binnengebracht die mogelijk banden hadden met terroristennetwerken. Ik moest van mijn officier foto's maken, terwijl de gevangenen, die geboeid waren, met allerlei objecten geslagen en mishandeld werden.'

Dor verhaalt van de Palestijnse oude man die langs een Israëlisch checkpoint wilde, op weg naar een ziekenhuis. 'Hij mocht er niet langs. We hielden hem uren staande. Ach, je verveelt je dood op zo'n checkpoint en dan wordt dat een spelletje. Het gebeurt elke dag. Maar op een gegeven moment dacht ik, wat doe ik in hemelsnaam? Die man, dat is mijn grootvader. Ik zag er plotseling een mens in. Ik blokkeerde volledig.'

Dor moest op dat moment nog een paar maanden dienen. 'Ik heb mijn tijd uitgezet door me suf te blowen. Oh ja, er wordt veel gebloed in het Israëlische leger.' Net als zoveel andere afzwaaiende militairen vertrok hij voor langere tijd meteen naar het buitenland. 'Veel van ons gaan stoned worden in India, maar ik ging naar Nieuw-Zeeland, ik wilde nooit meer terugkomen.'

Amit, die afkomstig is uit een streng religieus milieu: 'We zijn een volk dat de Holocaust heeft meegemaakt. Dan is het dus helemaal onbegrijpelijk wat we een ander volk aandoen. En weet je: de bezetting maakt ook iets kapot in de hoofden van de jonge Israëliërs die op de Westbank als soldaat moeten dienen.'

Dor: 'Wat wij op de Westelijke Jordaanoever doen, is kolonialisme – dat is het woord. We horen daar niet. Wij verzieken het dagelijkse leven voor de Palestijnen. En weet je wat het ergste is: het is beleid.'

Avner: 'De meeste Israëliërs denken nog steeds dat ons leger het meest morele leger ter wereld is. Hoe kun je dat weten? Kun je dat meten? Zijn er soms morele Olympische Spelen voor krijgsmachten? Hou toch op!'

Dor Sandak (links, 29) en Amit Lavi (27): 'Dan riep zo'n officier dat we op een heuvel moesten schieten, en dat deden we dan.'